

KLASSEKAMPEN

Ansvarlig redaktør: Bjørgulv Braanen
Daglig leder: Marga van der Wal
Nyhetsjef: Kjell-Erik N. Kallset og Mari Skurdal
Kulturredaktør: Marte Stubberød Eielson
Utenriksredaktør: Yohan Shanmugaratnam

Utgitt av © Klassekampen AS.
Ettertrykk og elektronisk viderefordistribusjon forbudt uten etter særskilt avtale.

Fordringer

■ EØS-avtalen er Den hellige gral i norsk politikk. Tilknytningen til EU-markedet er selve hjørnesteinen for de toneangivende kretsene som sitter ved makten. Flere av dem, som Jonas Gahr Støre og Jens Stoltenberg, har selv investert svært mye i EØS-prosjektet, både dets tilblivelse og videreføring. Problemet ved denne konstruksjonen står likevel ved lag; den oppfyller ikke grunnleggende demokratiske krav som må stilles til denne formen for mellomstatlig samarbeid. Støre sa under framleggelsen av Europautredningen i går at ideale fordringer er farlige i politikken. Det er det mye i, men når det gjelder EU-politikken, rammer denne kritikken i like stor grad ham selv og europeiske toppolitikere for øvrig. Deres «ideale fordring» er et mest mulig ensrettet Europa, og dette målet søkes gjennomført uavhengig av nær sagt enhver omkostning, inkludert en demokratisk devaluering som savner historisk sidestykke.

■ Jonas Gahr Støre (Ap) sa til Dagens Næringsliv i går at en frihandelsavtale som alternativ til EØS-avtalen må regnes som et «fantom», altså noe ikke-eksisterende. Vi velger å se på dette primært som et politisk spørsmål. Hvis det politiske flertallet i Norge mener EØS-avtalen er så problematisk at den ikke er til å leve med, vil man selvfølgelig måtte finne en annen måte å sikre Norges forhold til EU på. Da ville WTO-reglementet, som ikke hjemler innføring av tollmurer mot land og områder man tidligere har hatt tollfrihet overfor, være et godt utgangspunkt.

■ De dominerende politiske kreftene i Norge vil imidlertid sette alle krefter inn på å beholde EØS-avtalen. Det eneste alternativet er fullt EU-medlemskap. En ny samarbeidsform med EU ville forutsatt en helt ekstraordinær endring av de politiske styrkeforholdene i Norge. Det er lite som tyder på at noe slikt er på vei. Derfor er det mer realistisk å håpe på en politisk endring, som kan føre til at Norge på en annen måte enn i dag utnytter det nasjonale handlingsrommet som tross alt finnes, samtidig som man legger seg på en mer restriktiv linje når det gjelder å definere områder som er EØS-relevante.

BJØRGULV BRAANEN

Oppdageren

Kalenderen
18. JANUAR

Han var ikke født inn i en rik familie, men takket være arbeidsgiveren til faren fikk han allikevel seg en utdannelse. Da han var atten, dro den unge sjømannen ut på sjøen for første gang, som en dekksgutt i et lokalt handelskompani, eid av de vennlige Walker-brødrene. I dag er det 234 år siden James Cook oppdaget Hawaii, på sin tredje sto-

re reise. Allerede i en alder av tjuetre ble Cook tilbudt sitt eget skip, men han takket nei; syvårskrigen var rett rundt hjørnet, og selv om det ikke var helt risikofritt å starte på nytt i marinerhierarkiet, tok Cook sjansen og forlot handelskompaniet. Cook gjorde det bra i marinen, allerede etter én måned om bord på «The Eagle» ble han forfremmet, etter et halvt år til ble han forfremmet igjen, og etter to år totalt i marinen ble han gitt kommandoen

Cook

over sitt eget skip. Årsakene til hans raske forfremmelser var blant annet at marinen hadde et stort behov for skikkelige sjømenn som visste hva de gjorde. Reisen til Hawaii ble foretatt med skipet HMS «Resolution» (1776 – 1780). På denne reisen utforsket han også vestkysten av Nord-Amerika, der han lette etter Nordvestpassasjen. Tilbake på Hawaii ble han slått i hjel under en strid med øyas innbyggere.

OR

Indignasjon er en viktig drivkraft. Men ikke nok.

Indignasjon

Jo Stein Moen
FOKUS

Fredag 20. mai 2011 fant det sted en noe eiendommelig demonstrasjon ved foten av Olav Tryggvasonstatuen på torget i Trondheim sentrum. Et tjuetall spanjoler i 20-30-årene, de fleste studenter ved NTNU, demonstrerte mot myndighetene i hjemlandet. «Los Indignados» («de indignerte») var kommet til Trondheim.

Med et stort spansk nasjonalflagg til blikkfang og håndskrevne plakater med tekster som «Supporting Spanish people standing for our rights», «Det er for lite brød», og «True democracy now» markerte de misnøye med politikerne, og anbefalte #SpanishRevolution.

Undertegnede er litt over middels interessert i samtidshistorie og særlig spansk moderne historie, og opplevde følgende seansen som overraskende og ytterst pikant. For et utrent øye kunne det se ut som de var politisk radikale fra venstresida. Men de insisterte på at de ikke var klassiske raddiser, og var minst like sinte på sosialistene som på de borgerlige.

Torgaksjonen var ledd i en internasjonal kampanje. Kampfeller hadde slått leir på Puerta del Sol i Madrid og millioner protesterte landet rundt. På tidspunktet da de indignerte demonstrerte i Trondheim, var Spania styrt av

regjeringen til José L.R. Zapatero, en av få sosialdemokratiske regjeringer i Europa.

Et halvt år senere, i parlamentsvalget 20. november, ble regjeringen Zapatero feid ut av regjeringskontorene i Madrid. Mye kan sies om det spanske valgskredet, men mest interessant er tallenes tale. Det konservative folkepartiet (PP) fikk 44,6 prosent av stemmene (+5 prosentpoeng), mens det regjerende sosialistpartiet (PSOE) fikk katastrofalt svake 28,8 prosent (-15 prosentpoeng).

I antall stemmer økte imidlertid PP sin oppslutning nokså marginalt: fra 10,3 millioner stemmer i 2008 til 10,9 millioner i fjorårets

«Sosialistpartiet i Spania mistet nærmere 4,3 millioner velgere»

valg (ca. 600.000 flere), mens sosialistpartiet og statsminister Zapatero mistet nærmere 4,3 millioner av velgerne fra 2008; fra 11,3 millioner til 7 millioner.

4,3 millioner velgere forlot altså PSOE i valget, trolig på grunn av misnøye med krisehåndteringen, økt arbeidsledighet og velferdskutt grunnet forpliktelser overfor eurosone. Bortsett fra i Katalonia og Baskerland, der regionale partier holdt brukbart stand mot PPs høyrebølge, er dagens Spania nokså gjennomgående blått, inkludert tradisjonelt røde kjerneområder i sør. For øvrig fikk «Spanias SV», Izquierda Unida (Forente venstre) markant framgang, med 6,9 prosent (+3,2 prosentpoeng).

Den nye statsministeren Mariano Rajoy innledet 2012 med å varsle ytterligere velferdskutt for å imøtekomme EUs ønsker og krav i et Spania med 4,4 millioner ledige og Europas høyeste arbeidsløshet (22 prosent). Hvorvidt spanjolene som demonstrerte ved Olav Tryggvasons fot i Trondheim i fjor deltok i valget i hjemlandet seks måneder senere, vites ikke.

Det var lett å tolke dem dit hen at de ville boikotte valget. Jeg vet heller ikke om de er like indignerte i dag som under Zapatero. Kanskje var forventningene til aktiv politikk for økt fordeling og velferd større da venstresida styrte, og skuffelsen desto større da det motsatte skjedde? Erfaring viser at

når et arbeiderparti ikke er til å kjenne igjen setter fire millioner velgere seg på gjerdet, mens de desillusjonerte og indignerte okkuperer gater og torg. Helt opp til Midt-Norge.

Jonas Sjøstedt, nyvalgt leder i Vänsterpartiet (svensk SV), sa her i avisa lørdag at «venstreopposisjonen i Europa i dag, den vokser på gata – se på Spania, for eksempel». Sant nok. Det er imidlertid å håpe at venstresida ikke bare vokser på gata, men også der beslutningene avgjøres: i valg. Indignasjon er en viktig drivkraft. Men endring krever også inspirasjon, konstruktiv utålmodighet og partipolitisk vilje. Til syvende og sist er det jo resultatene som teller.

Jo Stein Moen,

bystyremedlem i Trondheim for Arbeiderpartiet

josmoen@online.no

Doonesbury

av G.B. Trudeau

